

Surinamers gaan niet terug (1976)

Sieth Delhaas

Weerwoord, december 1976

Inleiding

Al weer ruim een jaar geleden werd Suriname onafhankelijk. Hoe vergaat het de Surinamers die naar ons land kwamen? Gaan ze ook terug? 'Ja toch', hopen velen!

Moet je je even voorstellen. Van je zesde jaar af heb je op school je tong bijna gebroken op het Nederlands. In de hogere klassen krijg je aardrijkskunde, ho, ho, niet de kaart van Suriname, nee de kaart van Nederland wordt opgehangen. Wat zijn de droogleggingen, de IJsselmeer polders, waar zit gas in de grond en olie?

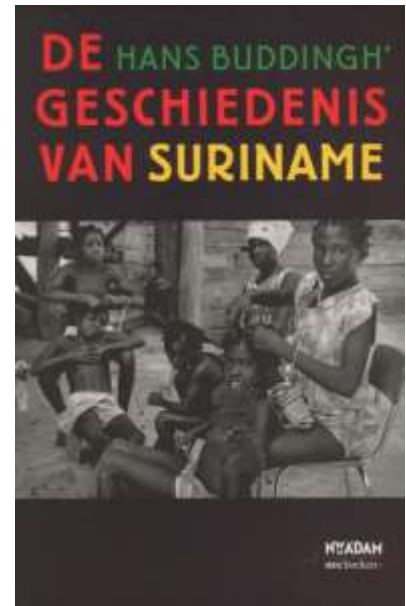
Okay, dat is er ingestampt en nu de geschiedenis. Leer je in welk jaar jouw voorouders door de Hollanders op beestachtige manier uit Afrika naar Suriname werden verscheept, om als slaven op de suikerplantages te werken, of hoe jouw voorouders na de afschaffing van de slavernij met mooie beloften uit India en Java werden gelokt om op een wankel kontrakt de plaats van de slaven in te nemen? Welnee! Je leert de heldendaden van Michiel de Ruyter, hoe mooi het allemaal (??) was in de gouden eeuw, de stamboom van ons Oranjestad en als Prinses Glimlach je land bezoekt zwaai je uitgelaten met je vlaggetje. In Holland is werk en er zijn scholen voor je kinderen. Heb je het gevoel, dat je gaat emigreren? Natuurlijk niet.

Je kent dat land toch veel beter dan Suriname! Als je op Schiphol aankomt weet je precies hoe je met de trein bij je nicht moet komen, die al een paar jaar in Rotterdam woont.

Wat doen die Hollanders toch raar! Ze kijken helemaal niet blij als we op Schiphol arriveren. En als je een paar weken hier woont vragen ze steeds, als ze tenminste tegen je praten, of je ook teruggaat nu Suriname onafhankelijk is geworden. Of je niet moet helpen aan de opbouw van je land? Moeten wij opbouwen wat de Hollanders 300 jaar hebben laten liggen? Nee hoor, ik zit hier best. Nederland is toch zeker ook mijn land!

Roeping

Iemand die wel teruggaat en die hier alleen voor zijn studie naar toe gekomen is, is Eduard Loswijk, 32 jaar, Creool, studeert theologie in Utrecht, hoopt begin 1977 klaar te zijn en zal dan gaan werken voor de Evangelische Broedergemeente (Hernhutters). Tijdens de zeven jaar studie is hij in 1971 en de afgelopen zomer terug geweest in Suriname. Elke keer heeft hij gemerkt hoe zeer hij zelf veranderd is. Weer een stukje meer aangepast aan de Hollandse leefwijze, meer nog de welvaart. Hij heeft de verleiding gevoeld om te kiezen voor het plezierig in Holland blijven met al z'n gemakken of terug gaan naar de armoede, de onzekerheid. Want zelf verander je wel, maar Suriname verandert nog niet zo snel. Als de

mogelijkheid er geweest was zou hij liever in Suriname hebben gestudeerd, maar er is daar (nog) geen predikantenopleiding. De Hernhutters hebben wel, al heel lang, hun evangelistenopleiding. Zij waren het immers die al in het begin van de 18^e eeuw naar Suriname trokken om de heidense slaven het evangelie van de bevrijding te brengen. Maar niet alleen met woorden, deze zendelingen toonden zich solidair met de slaven en contractarbeiders, deelden hun armoe en verdrukking en zorgden, waar het maar even mogelijk was, voor onderwijs. Aan hen dankt Suriname nu nog het goede onderwijs dat er gegeven wordt. Roeping geldt in deze tijd als een erg zwaar woord, maar Loswijk ziet zijn studie en terugkeer naar Suriname wel zo.

‘Het Christendom gaat een boeiende en problematische toekomst tegemoet. Door je studie hier ga je je afvragen hoe het staat met je voorouders. Je kunt naar lezingen gaan en boeken lezen, waardoor je je bewust wordt van jezelf. Hier word je duidelijk dat je géén Nederlander bent. Je zoekt naar meer kenmerken van je identiteit. Als je die hebt gevonden dan zul je als elk mens ook trots op je identiteit zijn. Het Christendom is in Suriname op z’n Europeaans gebracht. Alles wat Afrikaans was, was heidens, dat moest weg. Het orgel is er in de kerkdiensten, er wordt op Europese manier gezongen. Je krijgt binnenkerkelijke en buitenkerkelijke reacties. Als je het binnenkerkelijk houdt dan moet je de zaken gaan veranderen. In plaats van het orgel de trom terug en andere instrumenten. Buitenkerkelijk hoor je kreten als alles moet weg. Kijk naar je eigen waarde en black is beauty. Dan worden de problemen overtrokken. Beter is bezinning. Als ik vraag wie ik ben moet ik kunnen formuleren wie ik ben. Met dat probleem zitten veel negers. Als je het kunt weet je waarvoor je studeert, waarvoor je vecht en kun je beter richting geven aan je leven. Dat vinden van je identiteit wordt door heel wat Europeanen afgedaan met: het Christendom is voor iedereen gelijk, het heeft geen verschillen. Dat vind ik hypocriet. Als je nadenkt weet je dat het niet zo is. Ieder, blank, bruin of zwart beleeft zijn Christen-zijn vanuit zijn eigen achtergrond. Onze kerk moet laten zien: wij zijn Christenen in Suriname. Aan de andere kant moeten wij laten zien: er is tussen Christenen geen verschil omdat we samen Christus belijden. Zowel het één als het ander mag niet prijs gegeven worden. Voor de ‘blanke’ kerken’ zoals de Lutherse en Hervormde zal dat moeilijk zijn, maar de Hernhuttergemeente is een echte volkskerk. Ondanks vele fouten is het gezicht van Suriname door de Hernhutters bepaald. Zij hebben gezorgd, dat de negers na de afschaffing van de slavernij een vak leerden, of verder konden leren voor onderwijzer of evangelist.’

Onderwijs

Bij het overigens lofwaardige streven van de huidige regering om ieder kind na de lagere school een beroep te laten leren of de mogelijkheid te geven door te leren plaatst Eduard Loswijk wel de nodige vraagtekens: ‘Als je de mensen hebt opgeleid moet je zorgen, dat er werk te vinden is. Ik heb er een zwaar hoofd in of er over 10 jaar als al die kinderen klaar zijn genoeg werk te krijgen is. Er zijn in Suriname drie kweekscholen (pedagogische academie, red.) met een kleuteropleiding. Als je nagaat, dat er gemiddeld 200 studenten per jaar de school verlaten dan rijst de vraag hoe lang kun je het nog volhouden zoveel mensen op te leiden, tenzij de bevolking van Suriname ontzettend gaat groeien. (Aantal inwoners van Suriname 450.000, waarvan ±130.000 naar Nederland vertrokken, red.). Verder is er één technische school, een opleiding voor verpleegsters en voor politieagenten. En er bestaan plannen om een landbouwschool te beginnen. Het aanbod is begrijpelijkerwijs groter dan de vraag want veel meer werkgelegenheid dan bij de overheidsdiensten is er niet. Ik vind dat er

nog te weinig particulier initiatief is om arbeidsplaatsen te scheppen in Suriname. Aan de andere kant zijn de lonen in vergelijking met de andere landen in het Caraïbisch gebied goed, dus zullen nieuwe ondernemingen zich eerder vestigen in de omliggende landen waar de lonen lager zijn.'

Werkgelegenheid

'Bij grote ondernemingen die in Suriname zitten zoals Bruinzeel, Billiton en de Suralco worden de werknemers goed betaald. Mijn bezwaar tegen de vakbonden, die hiervoor gezorgd hebben is, dat zo'n bond een apart leven gaat leiden in de maatschappij. Ook als Christen moet je daar oog voor hebben. Een bepaalde groep heeft het goed, daardoor worden de prijzen opgedreven en wie zijn er dan de dupe? Je moet hierbij de Surinaamse situatie in het oog houden. Gaat het om de welvaart van een kleine groep of om het welzijn van de bevolking? De vakbonden gaan nu vechten voor een deel van de bevolking. De grote massa wordt vergeten. Wat zie je nu gebeuren? Door de CAO's, die nu afgesloten worden ontstaat er een grote kloof tussen de mensen die goed verdienen en de mensen die hoegenaamd niets verdienen. Toen ik van de zomer met vakantie daar was hoorde ik van de stadszending (Hernhutters), dat er voor de allerarmsten nog weinig wordt gedaan. De Evangelische Broedergemeente moet ervoor zorgen, dat deze mensen elke dag een bord eten krijgen. Maar eerlijkheidshalve moet er gezegd worden, dat de regering er naar streeft alle mensen een maandelijkse uitkering te geven van f 25 tot f 65 en volgend jaar komt er een algemene ziekwet. (Naar Nederlandse begrippen ± f 100). De vakbonden wijzen de arbeider alleen maar op zijn rechten, maar ze zijn bang hem ook op zijn plichten te wijzen. Zo maak je van de arbeider een consumptie artikel. De vakbond denkt nu voor de mensen, zoals vroeger de kerk voor de mensen dacht. Dat is fout. Ze moeten de arbeider zelf leren denken en zeggen wat hij wil, dan leert hij zijn verantwoordelijkheid voor de Surinaamse samenleving.'

Remigratie

Terugkeer naar Suriname is een teer punt om over te praten. Als je de Nederlanders daarover hoort dan leeft bij hen toch wel sterk de verwachting, dat de meeste Surinamers teruggaan.

'Ja, wat zal ik daarover zeggen', aarzelt Eduard Loswijk, maar hij blijkt er een uitgesproken mening over te hebben als hij verder gaat. 'Neem nu eens de Nederlanders die vlak na de oorlog naar Canada, Amerika en Australië zijn geëmigreerd. Die komen ook niet terug. Ze zijn om dezelfde redenen gegaan als de Surinamers nu naar Nederland komen: om economische redenen. De Hindoestanen, waarvan er ongeveer 40.000 hier zijn, zeiden wel, dat ze voor de Creoolse regering zijn gevlucht, maar dat is een uitvlucht. Als je het hier beter hebt, waarom zouden ze hier dan niet komen? Als je vraagt hebben ze het goed hier, dan moet ieder dat voor zichzelf invullen. Economisch zeg ik ja. Als je kijkt naar het welzijn, dan geloof ik het niet, nee, dat geloof ik helemaal niet. Maar ja, hier heb je een goede baan, sociale zekerheden, de kinderen kunnen

studeren. Heb je dan het recht zo iemand te adviseren terug te gaan naar Suriname? Naar mijn overtuiging gaat niet meer dan 3% terug, misschien na 25 jaar iets meer, maar als die mensen hier aan het leefklimaat wennen dan is er geen plaats meer voor hen in Suriname.

Jonge idealisten, die pas afgestudeerd zijn gaan nog wel eens terug gestimuleerd door de onafhankelijkheid en ook door de werkloosheid hier. Neem nu eens een man met vrouw en kinderen die hier f 1.600 verdient, als hij terug gaat krijgt hij niet meer dan f 300, als hij tenminste werk vindt. Ik leef hier met opzet sober. Als je je een auto, tapijt en een kleurentelevisie aanschaft, kun je goed filosoferen over teruggaan naar Suriname, maar ieder jaar stellen ze het uit om terug te gaan. Iedereen wil wel terug, ik denk wel 99%, maar het is bijna niet haalbaar. Zelf ben ik na 5 jaar met vakantie teruggegaan. Ik heb me in die tijd goed op de hoogte gehouden van alles wat er zich in mijn land afspeelde omdat ik terug wil, maar ondanks al deze informatie merkte ik welke veranderingen er bij mij zelf hadden plaats gevonden. Je moet je weer aanpassen aan de Surinaamse maatschappij en je hebt er weinigen onder hen die zeggen terug te willen, die duidelijk willen toegeven: ik kan niet meer in Suriname leven.'

Kerk na onafhankelijkheid

'De houding van de kerk in Suriname is erg belangrijk. Zij zou een afspiegeling moeten zijn van de maatschappij. Natuurlijk moet de kerk niet gaan zorgen voor sociale voorzieningen, maar de kerk kan wel laten zien hoe de verschillende rassen met elkaar moeten leven. Dat Creolen, Hindoestanen en al die anderen harmonieus met elkaar kunnen samenwerken en -wonen. Het is mijn vaste overtuiging, dat ze Suriname daarmee een monument kan geven. Daar moet de kerk naar streven.'